

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԵՆ
ՀԱՅԿԱՆԵՍ ՀԱՅԿԱԶԱՐ

ԽՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԱՐԱՆ, ՂԱԼԱՏԻՍ, ԷՍԿԻ ՊԱՆԳՈՍՏԱՆԻ

Գրառուի մասին ուղղակի կամ անուղիղ հարցերը
ետեղի դարձուի

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅԿԱՆԵՍ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅԿԱՆԵՍԻ ԴԱՐՈՒՄԸ			
Պատվոյ ծախար	300	Ժիւ	75
Գրառուներու	150	Պատվոյ	40
Գրառուներու	300	Պատվոյ	100
Գրառուներու	150	Պատվոյ	50
Գրառուներու	75	Պատվոյ	25
Օտարներէր	300	Պատվոյ	25
Ռուսներէր	300	Պատվոյ	40

Թղթատարի ծախար
Գրառուի փոխարին փոխարին փոխարին 115 զրոյ
փոխարին փոխարին 100 զրոյի տեղը

غلامه اسكى باقى عايديه
حيره نيك غزوه نسي اداره سنه

ԴՐԱՄՕԺԻՏԸ

ՅՈՐԴԱՆԻ ԶՈՐԻՈՒՄ

Թող միանգամ ընդ միշտ դամ-
նած մնայ մեր մտքերուն մէջ սա
համարութիւնը թէ ո՛չ մին այն հին
և նոր ազգերէն, որոնց սովորու-
թիւններուն կամ օրէնքներուն մէջ
գրամօժիտը մտեր է, Հայերուն
կարծիքն ու մտածութիւնը ունեցած
էն անոր մասին ։

Հին հռոմայեցիներ, ոչսորուն յոյ-
ներ, ֆրանսացիներ, իտալացիներ պատճառ-
մը ունեցած չեն և չունին գրամօժիտը
պարտաւեր, որովհետեւ անոնք, մենք
բոլորովին տարբեր վարուելով, կ'ու-
զեն, օժիտի ձեւին տակ, ո՛չ թէ
փեսային նուէր մը ընել, ո՛չ թէ անոր
թող տալ որ ուզածին պէս այդ օ-
ժիտը գործածէ, վասնէն, կ'որոնցը-
նէ, այլ կը փախաբերին իրենց հայ-
րական կամ մայրական մէջ պար-
տականութիւնը կատարել ապահո-
վելով իրենց աղջիկ դստիկն և անոր
ունեակիքը զաւկներուն ապագան օ-
ժիտի մը հաստատութեամբ ։ Հետեւ-
աբար, այդ օժիտը աղջիկն սեփա-
կանութիւնը կը մնայ, էրեւել շատ
շատ անոր մատակարարը կրնայ ըլ-
լալ, բայց բնաւ երբեք անոր տէրը ։

Դրամօժիտը, այս եւրոպական
ձեւին տակ, ուրիշ բան չէ բայց
թէ դուստր մը զոր ծնողքը իր
աղջկան կուտայ, ամուսնութեանը
առթիւ, իւր առհաշիւ անոր ժա-
ռանակական բաժնին ։ Օրինակ ։ Հայր
մը ունի մանչ մը և աղջիկ մը ։ Ող-
ջութեանը կը կարգէ աղջիկը տալով
անոր 2000 ոսկի ։ Մանկներուն կը
թողու դեռ 2000 ոսկի ։ Պրանսա-
կան օրէնքով, ժառանգութեան մէջ
մանչ և աղջիկ հաւասար բաժին
կ'առնեն ։ Ըստ այս օրէնքին, մանչը
միայն հօրը մահուանը պիտի ստա-
նայ թողուած 2000 ոսկին, որովհե-
տեւ նոյնքան դուստր մը աղջիկը
որդէն իւր օժիտ ստացած ըլլալով,
զարտաւոր է հաշուել իր ժառան-
գական բաժնին վրայ ։

Օժիտը պէտք է ծառայէ նո-
րակազմ ընտանիքին գէթ նիւ-
թական բարեկեցութիւնը ապահո-
վելու, առաջ բերելով էրկանը և
կնկանը գոյքերուն միջեւ տեսակ մը
համարաշխ ընկերակցութիւն ։ Այս
նպատակը այնքան հաշիւաւ դատուած է
որ այս գոյքի ընկերակցութեան դո-
յութիւնը, գորտիւնալը, առանց յա-
տուկ պայմանագրի, ամէն ամուսնու-
թեան մէջ կը գտնուի, եթէ ամուսնե-
րը իրենց համար աւելի չահաւոր չեն
դատած մասնաւոր պայմանագրով մը
զատ և անխառն պահել անձնական սե-
փականութիւններ ։ Եւ որպէս զի կնիքը,
զաւակները պատուարեալ մնան աղ-
քատուած և նմանօրինակ դեժ-
բաղդութիւններու դէմ, օրէն-
քը մինչեւ անգամ կ'արտօնէ
անխառնելի ընել օժիտ բերուած
կալածքը ։ Անխառնելիութիւնը բա-
ցաւիկ չնորհը մըն է զոր օրէնքով
ըրած է ըրի օժիտին նպատակին
շարադրանքը, օգտակարութիւնը ի նը-

կատ առնելով ։ Աւելորդ կը հա-
մարինք խօսիլ ուրիշ կարգի ապա-
հովիչ շատ մը տնօրէնութիւններու
վրայ, որոնցմով չընկալատուած է
օժիտը եւրոպական երկիրներու մէջ,
որպէս զի կարելի չըլլայ չեղեցնել
զայն իր բուն նպատակէն ։

Պիտի ըսէ՞ք թէ դրամօժիտը,
այսպիսի պայմաններու մէջ, աղքա-
տին աղէտ մըն է, հարսնացու աղ-
ջիկներուն դէմ գործուած անար-
դարութիւն մըն է, անկուտի երի-
տասարդներուն նուիրուած պախիշը
մըն է ։ Այսպիսի ծուռ դատար-
ներ հայ հասարակութեան մէջ մի-
այն կը լսուին ։

Ընտանիքի մը անդամներուն ըն-
տանեկան պարտքերուն և իրաւունք-
ներուն մասին, միւս բոլոր ազգերը
լուրջ, շատ լուրջ են ։ Մենք Հայե-
րաւ ենք որ տարբերակ կերպով
թէթեւ ենք ։ ապացոյց մեզի յա-
տուկ ընտանեկան ո՛չ գրաւոր եւ ո՛չ
անգիր օրէնսդրութիւն մը ունեցած
չենք, և այս թէթեւութիւնը կը
նկատուի մեր կրթելի լուրջ իւրե-
րապային գերազանցութեան նշան
մը ։ Ձեռն ուղեր որ կարգ ու կանոն
մըն ալ մեր մէջ հաստատուի քիչ
քիչ ինչպէս եղած է բոլոր միւս
ազգերու մէջ ։ Ի՞նչ ծաղրելի գերա-
զանցութիւն մեր այս գերազան-
ցութիւնը ։

Եւրոպական ազգի մը օժիտին
մէջ կայ երկու բան ։ 1. նպատակը ։
2. օրինական դրութիւնը ։
Մենք, Հայերս, կրնա՞նք որդե-
ղուել, ընդունիլ այդ նպատակը ։
Արդէն բացատրեցինք որ այդ նպա-
տակը շատ բարձր, շատ աղին, շատ
ցնաւաւ բան մըն է, որմէ կ'օգ-
տուի ընտանիքին թէ՛ ներկան թէ՛
ապագան ։

Բացատրեցինք նաև թէ հիմակ-
ուան աշխարհիւ ընթացքին պատճա-
ռաւ այս կամ այն դատարարին
այրերը չպիտի ուզեն, կամ, պարա-
բամը մտածելով, չպիտի համարա-
կին ամուսնանալ անօժիտ աղջկան
մը հետ ։ Երբեք պարտքերն որ ունե-
ւորները, քիչ մը իւր ծնողական
պարտքն մընաւ, քիչ մըն ալ թեկ-
նածու փեսաներուն պահանջմէն
ստիպուած, պիտի գլուխ ծնեն և օ-
ժիտ պիտի տան ։ Աւելցուցինք որ
այս սովորութեան առաջը չպիտի
կրնայ առնել ո՛չ կաթողիկոսը իր
կոնքաւիներով, ո՛չ Պատրիարքը իր
չընթերցականներով, ո՛չ ալ կրքը
իր քարոզներով ։

Հարկին առջեւ տեղի տալու է ։

Արդ, ի՞նչ ըրինք մինչև հիմակ
որպէս զի դրամօժիտը մեր մէջ
պաշտօնի մը, նուէր մը կամ կրա-
շտով մը ըլլալէ դադարէ ։ Ի՞նչ ըրինք
որպէս զի մեր մէջ դրամօժիտը ըս-
տանայ ճիշդ այն աղին գործածու-
թիւնը, այն օգտակար նպա-
տակը զոր եւրոպացիներուն, մեր
թիւն տակ դատուած Յոյնե-
րուն մէջ ունի ։ Ոչինչ, որովհետեւ
չուղեցինք այդ նպատակին հաւա-

պաստիւնով օրինական դրութիւն
մը հիմնել ։ Եւ մեր կըրքը, երբ
ընթերցենք որ կը վերաբերին կա-
ւածներու, դրամի, ժառանգու-
թեան, առեւտուրի և այլն ։ Հօր մը
ճիշդ պէտք է ըլլայ իր աղջկան օ-
ժիտը յարմարեցնել երկրին օրէնքնե-
րուն հետ այնպիսի կերպով մը որ անոր
ընտանեկան նպատակը իրագործուի ։

Արդեօք եւրոպական ազգերու
մէջ օժտային դրութիւնները մէկ օր-
ուան մէջ կազմուեցան ։

Ըսինք որ ֆրանսացի ազգը, իր նա-
փութեան օրինադրքէն ալ առաջ, ու-
նեցած էր օժիտի սովորութիւնը որ նոյ-
նը չէր ամէն գաւառի մէջ, իր արտաքին
օրինական ձեւերու տեսակէտով ։ Այս
զանազանութիւնը պատճառ բըռ-
նելով կը կարծէ՞ք որ դատաւոր-
ները կը մերժէին վճռել օժիտի
դատերը ։ Ըսինք որ ֆրանսական շատ
մը գաւառներու մէջ, օժիտի վե-
րաբերեալ սովորութիւնը գրաւած
չէր տեղ մը ։ Այս անգիր ըլ-
լալով պարագայն պատուակ բռնե-
լով կը կարծէ՞ք որ դատաւորները
կը մերժէին վճռել օժիտի դատերը ։
Ամենեւին ։ այլ կը վճռէին, ըստ այն
գաւառին անգիր սովորութեան կամ
գրուած սովորութեան ։

Մեր կըրքը կը համարակալի սա
անհիմն առարկութիւնը ընել ։

—Մենք օժիտի վերաբերեալ
գրուած կանոն չունինք, անոր համար
կը մերժենք ։

Ի՞նչ վրդժ ։ Բանի որ օժիտը
սովորութիւն մըն է, քանի որ
այդ սովորութիւնը ի գործ կը դրուի
ամէն օր, պարտաւոր ենք ի նկատի
առնել ատիկա, չենք կրնար մեր-
ջմել խաբել ըսելով ։

—Օժիտ, այդպէս բան չիկայ ։
Սուտ լուր մըն է որ ազգին մէջ
տարածուած է ։

Կրնա՞նք եւրոպացիներուն օժի-
տի մասին ունեցած օրինական դը-
րութիւնը մեր մէջ մտցնել ։

Եթէ այսօր անոնց մէջ օժիտը հա-
սեր է քիչ շատ արդար և օգտակար
դրութեան մը վիճակին, այս արդիւն-
քը ձեռք բերուեցաւ տակաւ առ-
տակաւ, դասերու շնորհիւ ։ Պրան-
սացիներ, ի սկզբան, աղջիկը կարգելէ
առաջ կը նստէր փաստաբանի մը
ձեռքով պայմանագիր մը կնքել
կուտար իր աղջկան ու նշանածին
միջև, նախատեսելով օժիտին դո-
րածման, ապահովութեան, մատու-
ղելու պարագաները ։ Բնականաբար
յետոյ օժիտի առթիւ դատեր կը
ծագէին ։ Դատաւորը կը լսէր երկու
կողմը և վճիռ կուտար ։ Այս դո-
տերը, վճիռները, փաստաբանե-
րուն դատաստացութիւնները լոյս թա-
կեցին օժիտին խնդրին վրայ ։ Ամէն
մարդ հասկըցաւ ի՞նչ վտանգներ
կրնան օժիտին դիմում գալ, ի՞նչ
զգուշութիւններ առաջուրնէ պէտք
է ձեռք առնել ։ Եւ, այս մեթոտին
շնորհիւ, կազմուեցաւ օժտային ըս-
տացի յորտիւնը որ այդ երկրորդ
կրնաւ ունեւալ ։

Օժտային դրութեան մը ձեւը

ուրեմն կախալ է երկրին այն օ-
րէնքներէն որ կը վերաբերին կա-
ւածներու, դրամի, ժառանգու-
թեան, առեւտուրի և այլն ։ Հօր մը
ճիշդ պէտք է ըլլայ իր աղջկան օ-
ժիտը յարմարեցնել երկրին օրէնքնե-
րուն հետ այնպիսի կերպով մը որ անոր
ընտանեկան նպատակը իրագործուի ։
Ըսելէ թէ, հոս Թուրքիոյ մէջ, հայր մը
ստիպեալ է թէ՛ Երեւի և թէ՛ միւս
օրէնքները ինկատ առնել և անոնց
ստեղծ դրութեան սահմաններուն
մէջ օժիտի մասին պայմանագրեր
կնքել իր փեսացուն հետ որչափ
որ կարելի է աղջկան շահերը ապա-
հովելով ։

Մակայն որպէս զի հայ օժտային
դրութիւնը մը կազմուի, պաշտօնի
անխառնալիս ձեւէն դուրս, պէտք
է որ Պատրիարքարանը լսէ այս մասին
պատահած դատերը, պէտք է որ
օժիտ տալու ստիպեալ ամէն հայ-
րերը տակիւ գիտնալով, սովորու-
թիւն ընեն իրենց փեսայի ու աղջկան
միջև որչափ կարելի է վարպետ պայ-
մանագիր մը կնքել տալ, պէտք է
որ Պատրիարքարանը չարգիլէ փա-
տահաններուն դատասեղ իր ժողով-
ներուն առջեւ ։ Արդ, կը յիշէր ան-
շուշտ ի՞նչ ըսաւ մեզ Պօշակեան
էջք. որ Դատաստանական խորհրդին
ատենապետն է ։ Հայրենիքի մէջ սա
խօսքը գրեց ։

«Երբեք և Հռոմէական հա-
պերուն Պատրիարքարանները միշտ
անայած են և դեռ կը նային այս
«տեսակ դատերը ։ Պետական դա-
տարաններն ալ իրենք իրենք իրա-
ւաւոր անձեռնհաս կը համարին եր-
կու հայու մէջ պատահած դա-
մօժիտի դատերը նայելու ։»

Ի՞նչ անել վիճակի մէջ դրուած
են մեր այն Հայերը որոնք օժիտ
տուել են և հիմա դատ մը ունին
այդ մասին ։ Եթէ պետական դա-
տարանները չեն նայիր, եթէ Պատ-
րիարքարանն ալ չուզեր նայիլ, ի՞նչ
ընեն Հայերը, որո՞ւ դիմեն ։

Արդեօք այսպիսի անտրամաբան
և անել վիճակ մը կա՞յ ուրիշ ժողո-
վրդի մը մէջ ։

Այն աղբիւրի մէջ, տգիտութիւն ։

Յ. Շ.

ԿՏԱԿՆԵՐ

Արեւելեան Հայերուն հետեւեալ կը-
տակները եղած են ։

Պերեկույ քաղաքի վաճառականներէն
Լազար Բէրբէրեան թողած է կտակ մը
որով ի միջի այլոց գրականութեան
զարգացման համար ալ գումարներ կը
յատկացընէ ։ Երեք տարին անգամ մը
300 ռուպլի մրցանակ պիտի տրուի տո՛ւ-
մային պատմութեան եւ գրականու-
թեան վերաբերեալ գրուածներուն Նոյն-
պէս երեք տարին անգամ մը 200
ռուպլի մրցանակ պիտի տրուի հայերէն
լեզուով ժողովրդական կամ մանկական
ընթերցանութեան գրքերու ։

Մրցուած ծանուցանելու մրցանակը
որոշելու յանձնուած է Ներսէսեան դպրոցի
հօգաբարձութեան եւ մանկավարժական
ժողովին վճիռն ։

Գանձակցի Հայաբնան որ Բագու
վախճանած է, 100,000 ռուպլի հարա-

տուութիւն թողած է ։ հանգուցեալին այ-
րին այս գումարին հարիւրէն 20ը որ է
5,000 ռուպլի բաժին հաներ է բարեգոր-
ծական նպատակներու ։

Թիֆլիզի այրի տիկին Նունէ Մէ-
լիք-Փարսաղանեանց 600 ռուպլ նուիրած
է Հայոց Բարեգործական ընկերութեան
Կարսի ճիւղին որպէս զի այդ գումարին
սովորութիւնը որդեգիր մը պահուի Կարսի
Հայոց դպրոցին մէջ ։

Շուշեցի հանգուցեալ Անդրէաս Խան-
դաժիրեան 1,000 ռուպլի կտակած է Հա-
յոց Բարեգործական Ընկերութեան որպէս
զի սովորութիւնը յատկացնեն չքաւորնե-
րուն ։

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ի Մ Կ Ա Ր Ծ Ի Ք Ս

Ամուսնալուծութիւն պէտք է տե-
ղի ունենայ այն վայրեկանէն ուր
էրկան կամ կնկան կողմէ կ'ապա-
ցուցուի որ ընտանեկան յարկը որ
դրախտ մը ըլլալու նախասահման-
ուած էր ՈՐ ԵՒ Է ՊԱՏՃԱՌԱԿ Դը-
ժիւքի վերածուած է ։ Այս է կար-
ծիքս ։ ՄՐՁԻՆ

ՀԳԱՅԱՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԱՇՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ դարմանալի ու միանգամայն
թէ՛ բնախօսներու եւ թէ՛ հոգեբաններու
ուշադրութեան արժանի երեւոյթ մըն է
մեր զգայարաններու սա հրաշալի կա-
րողութիւնը որ, առողջ զգայարանները
հիւանդ կամ իրենց պատճառը կատարելու
անկարող զգայարաններուն տեղը կը
բռնեն ։ Ամերիկացի բնախօսները վեր-
ջերս կարգ մը ապացոյցներ յառաջ բե-
րին զգայարաններու միջև եղած այս
համեմատելիութիւնը ապացուցանելու հա-
մար ։

Գիտենք որ երբեք անկան ջղային դը-
մութիւնը կը բաղկանայ խել մը նուրբ
ներարներէ, որոնք մեր զանազան զգա-
յարաններէն կուգան, և ջղային ընթի-
ւներէ, որոնք այդ ներարներուն հաղոր-
դած տպաւորութիւնները ընդունելու եւ
նշանակելու սահմանուած են ։ Կը մնայ
գիտնալ թէ, երբ ժամանակը գայ, այս
զանազան տպաւորութիւնները ի՞նչ բարդ
գործողութեամբ կը վերլուծուին եւ ի՞նչ
փոփոխութիւն կը կրեն երբ ներարները
նորէն մեր զանազան զգայարաններուն
վերադարձնեն զանոնք ։ Այն ատեն կրնայ
ապացուցուիլ որ, երբ դիպուածով մեր
զգայարաններէն մին կորսնցնենք կամ
ի ծնէ չունենանք, միւս զգայարաններ-
ը, որոնց գործութիւնն ու կարողութիւն-
ը կը շատնայ, ի՞նչ կերպով կրնան այն
պակաս զգայարաններ տեղը բռնել մի-
չեւ մէկ աստիճան ։

Պատճառի Բրէսքըթ պատմագիրը, որ
կոյր էր, կ'ըսէր թէ «կոյրը թեւը ուր
որ հասնի՝ անկէ անգին չի տեսնիր,
բայց մինչեւ այն տեղը աւելի լաւ կը
տեսնէ քան թէ աչք ունեցողները» ։
Տը. Պէլ կը դառնայ թէ Նոր Անգլիայի
մենաւոր գիւղերէն մէկուն բնակիչներէն
մին կատարեալ համբարութեամբ ո՛չ մի-
այն իր ազգականներուն եւ զբայաններուն
ցեղաբանական ծառերը շինել էր, այլ
եւ դիւղին բոլոր այն բնակիչներուն,
որոնք ետքէն Ամերիկայի զանազան
կողմերը գորուել էին ։ Տը. Պէլ այդ բոլոր-
թեան ամբողջացնելով եւ անոնց ստու-
ղութիւնը ճշգրտելով տեսնել է որ այն
երկրին երեւոյթները բնակիչին մէկը
խուլ էր ։ Գիւղերն առաջին հիմնադրե-
րէն երկուքը խուլ էին, եւ այդ հիւան-
դութիւնը կամայ կամայ իրենց յաջորդ-
ներուն վրայ տարածուելով՝ այս անա-
գիւս համեմատութեան հասեր էր ։ Ասկից
զատ այն գիւղին պիտի եկած միակ

պատուհասը խուլութիւնը չէր, և որքան որ ապուշներն ալ շատ բազմաթիւ էին հոն: Ընտանիքի մը ցեղաբանութիւնն ուսումնասիրելով՝ կը տեսնուի որ նախնիներ խուլութիւնը սերունդէ սերունդ կը շարունակէ երեւնալ երեւան իրենց: Եւ երբեմն աներեւութաբանութիւնը իւրիշ ճիւղի մը մէջ ալ կուրուցի: Եւ որ իր ճամբան կը շարունակէ միեւնոյն կերպով: Իսկ ապուշութիւնը աստիճանաբար կը տեսնուի թէ՛ խուլին եւ թէ՛ կոյրին յաջորդներուն վրայ: Ըսել չէ թէ խուլութիւնն ու կուրութիւնը ապուշութեան արգելիք են: Միայն թէ այս երկու հիւանդութեանց իւրաքանչիւրը հետզհետէ ծանրանալով՝ ուղեղին կեդրոնին կը վնասէ, որովապաշտութիւնը յետագայ Աստուծոյ մէջ սա կը հետեւի որ խուլութիւնն ու կուրութիւնը վտանգաւոր հիւանդութիւններ են, որոնք կրնան ամբողջ ուղեղը փրտուցնել, եթէ բանաւոր դրութեամբ մը ասոր առաջը չշահուի:

Քրիստոսի ապուշ տղոց հիւանդանոցին նախկին պաշտօնեաներէն մին Միս Թէլչեան կ'ըսէ որ ապուշ տղոց զգայարաններուն մէջ ամենէն աւելի տկարները աչքն ու ականջն են: Բայց կը հաւատայ որ այն խեղճ պզտիկ ուղեղները կրնան զարգանալ երբ կարելի ըլլայ գոյնի գաղափարը մտնել անոնց մէջ, վասն զի մէկ զգայարանը զարգանալուն պէս միւսներն ալ կը զարգանան: Գալով մտային վիճակին վրայ ունեցած ազդեցութեան, այդ ազդեցութիւնը կրնայ նաեւ ուժով է որ, տղայ մը, երբ կարենալ ձայնը զանազանի եւ երաժշտութիւնը հասկնալ, ա' չոտնար, չի պոտար: Նոյնպէս այն որ գոյնի ազդեցութիւնը զգայ, իր հագուստները պատուելու այնքան միտում չի ցուցնել: Միս Թէլչեան ուրիշ չափերէն դիտողութիւն մըն ալ ըրած է. ապուշ տղոց շատին տեսողութիւնը շատ սուր է, բայց իրենց ուղեղը չի կրնար գործածել զայն: Այս պարագային մէջ տեսողութեան գործարարն անթերի է, բայց այն ջշային ներարժեքը, որոնք սովորութեան թիւնները ուղեղին հարողներու պաշտօն ունին, իրենց պաշտօնը գէշ կը կատարեն կամ թէ՛ նոյն ինքն ուղեղը, այսօրեայ գորշ նիւթի բլիշները անկարող են զանոնք լիբրուծելու: Տր. Ֆէրնանտո այս երեւոյթին սա մեխանիզմը կուտայ. ձայնն ու գոյնը ապուշներուն հաճելի են, վասն զի անոնք թերի ուղեղին են ներարժեքը զգայարաններէն աւելի ուժգին ցնցման մը կը կարծախի անորոշելի ազդեցութիւն մը յառաջ բերելու համար: Ապուշ տղաները ընդհանրապէս աղմուկայի երաժշտութիւնը աւելի կը սիրեն: Նոյն պատճառաւ է որ փայլուն գործիքը, ոսկեգոյն դեղինը, մուշ կապոյտը աւելի անորոշելի են իրենց:

Կոյրեր դաստիարակողները գիտեն որ տեսողութեան կորուստը շուրջակիքին ըզրգայութիւնը կ'աւելցնէ եւ կոյրերը իրենց հիւանդութեան պատճառաւ շարունակ իրենց իրենց մէջ կեդրոնացած ըլլալով, շատ աւելի ընդունակ են երաժշտութիւնը լսելու եւ ըմբռնելու: Կոյրերու շոյափելիքին զօրանալէն օգուտ քաղելով՝ սորվեցուցին անոնց կաւէ առարկաներ շինել, ինչ որ այսօր շատ ընդհանրացած է: Քիչ մը կաւ եւ ո եւ է առարկայ մը տուէր կոյրի մը, ձեռքերովը շարունակ օրինակը շոյափելով՝ ճիշդ ու ճիշդ անոր նմանը կը շինէ եւ:

Երկրորդ անգամուն օրինակի ալ պէտք չունի, մտքն կը շինէ: Անրի Զուտի անունով 17 տարեկան ի ծնէ կոյր տղայ մը, որ երաժշտութեան ամբիկեան վարժարանին մէջ կրթուած է, 1891 յուլիսին ներգաղանձութեան, համալսարանութեան, երաժշտական պատմութեան, լսողութեան, երգչոյն տեսական եւ գործնական քընդութիւն մը անցուց: Ընտանիքները Պախի, Մէնտէլսոնի սօնաքներ պիտի նըլազէին եւ ըստ եղանակները պիտի կրնային զանազանել: Պ. Զուտի 100 թիւի վրայ 92.80 ընդունեց:

Պ. Քարի, որ ի ծնէ կոյր էր, Նիւ-Եորքի կոյրերու վարժարանին մէջ կրթութեցաւ եւ յետոյ մտաւ Քոլոմպիա Քոլէջը, ուր 30 աշակերտի մէջ երկրորդ հանդիսացաւ: Այսօր նոյն քոլէջին մէջ շարքեր երկու անգամ ուսողութեան դասախօսութիւններ կ'ընէ: Նիւ-Յըրքէ կը բնակի եւ ամէն օր Նիւ-Եորք կուգայ առանձին:

Ուրեքը շատ գործերու կրնան ձեռնարկել, քանի որ այսօր շրթունքներու վրայ կարգաւոր միջոց անոնց սորվեցընելու ճարը գտնուեցաւ: Ամերիկեան թերթի մը հրատարակեց այն մեծամեծ յաղթանակները, զոր կատարեց այս մասին Օ'Դոյցի փաստաբան մը, որ կատարելապէս խուլ է, բայց դիմացինին շրթունքներուն շարժումն ըսածը կը հասկնայ եւ բաւական լաւ կը դատարարէ: Միտուրի մէջ կին մը կայ, որ աստիճաններու շրթունքներուն շարժումն աւանդելով շատ մը պաշտօնատարներ ալ այս վիճակին մէջ են: Բոլորովին խուլ մարդ մը երկար ատեն Միացեալ-Նահանգներու մէջ քաղաքային պաշտօն մը վարեց: Այս մարդը, շրթունքներու շարժումները կարգաւոր վարժուելով, համալսարանին ընթացքը լրացուց, քննութիւն տուաւ եւ վկայական առաւ: Ընկերներէն շատերը եւ հաւանականաբար ըստ դաստիարակութեան չէին դիտեր որ այս մարդը խուլ էր: Եւ մինչեւ այսօր այդ բանը այնքան զաղմիկ մնացած է որ, ընթերթըր մը, որ կ'ուզէր հասկնալ թէ այդ պաշտօնատան պաշտօնեաներուն ո'րն էր խուլը, չկրնար այդ պաշտօնատան մէջ գտնել մէկը, որ այս բանը գիտնար:

Ասոր նման տարօրինակ դէպքեր շատ կան: Անգլիացի Լոու անուն փաստաբանին հետ եթէ ժամերով խօսել, չէ՛ք կրնար խուլ ըլլալ: Դասկալ է Պ. Լոու ո'չ միայն նշանաւոր օրէնսգետ մը, այլ եւ մեծ լեզուագետ մըն է: Շատ լաւ գիտէ ֆրանսերէնը, լատիներէնը, հին եւ նոր յունարէնը, գերմաներէնը, իտալերէնը, փորթուկալերէնը, հոլանդերէնն ու ասիական լեզուներ: Բաւական տեղեակ է իրաններէն, շուեթերէնի, ըստերէնի, ռուսերէնի, պոնտերէնի, ֆիններէնի, նոյն իսկ հնդկերէնի եւ ասանկրթի: Ներսուսը հինգ տարու էր, երբ սկսաւ երբայեցեղէն սորվել եւ անկէ ի վեր միշտ Հին Կտակարանը այն լեզուով կը կարդայ: Մատենագրութեան եւ ոչ մէկ ճիւղը անծանօթ է իրեն: Կան նաեւ Մաք-Լէյան եղբայրները, երկուքն ալ ի ծնէ խուլ եւ խիստ նշանաւոր փաստաբաններ:

Ուր համբերուն տրուած բերանացի դաստիարակութեան արդիւնքը արդարեւ սքանչելի է: Ֆրիտսլիքի զգուշացումն մէջ աշակերտները իրենց առջեւ:

արտասանուած երկար պարբերութիւններ չէնք շնորհք կը հասկնան ու կը կրնան. կը բաւէ որ խօսողը իրենց կողմը դարձած ըլլայ եւ անոր շրթունքներուն շարժումները տեսնեն: Ոմանք աւելի հեռուն կ'երթան եւ պատին վրայ խօսողին ստուերին շրթունքներուն շարժումները դիտելով՝ կը հասկնան: Այս խուլներուն տեսողութեան կարողութիւնը այնքան զօրացած է որ, ականջի տեղ ալ կը բռնէ:

Բայց եթէ աչքն ալ կոյր ըլլայ, այն ատեն ալ յոյս չի՝ մնար: Ամենեւին, Դարձեալ կարելի է քիչ շատ բան սորվեցնել խուլ կոյրին, եւ այսօր էլ չեն ճնշել անունով աղջիկ մը կայ, որ ի ծնէ խուլ ու կոյր է եւ սակայն խօսիլ սորվեցուցած են անոր:

Քիչ մը առաջուան մեր նկարագրած խուլներուն պէս, էլ չեն ալ շրթունքներու շարժումները կը կարգայ: Բայց պիտի ըսէք որ կոյր է: Այո, կոյր է, եւ աչքով չէ որ կը կարգայ, այլ մատները դնելով խօսողին շրթունքներուն, իր շոյափելիքներուն կարողութիւնը անհաւատալի կերպով նրբացած է եւ երբեք չի սխալի, բառի մը տեղ ուրիշ բառ չարտասաներ:

Այս եւ ասոնց նման ուրիշ հազարաւոր օրինակներէ կը տեսնուի որ, այս խուլներուն կամ կոյրերուն առողջ մնացած զգայարանները սովորականին անհամեմատ կերպով աւելի զարգանալուն պատճառ պիտի է որ, կը ստիպուին ուրիշ զգայարաններու պաշտօն ալ իրենք կատարել: Այս է անառնեց եզրակացութիւնը, որ առ այժմ անժխտելի ըլլալ կ'երեւի:

Արտաքին լուրեր

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ

Ռուսական մամուլը կը պահանջէ որ չինեւաճարնական խնդրին կարգադրութեան անմիջապէս յետոյ Եւրոպա ձեռք առնէ Ափրիկէի ու Միջերկրականի վերաբերեալ խնդիրներ, որպէս զի թող չը տրուի Անգլիոյ Միջերկրականի մէջ քաղաքական ազդեցութիւն ունենալ եւ զայն պարզապէս անգլիական լծի մը վերածել: Ներք ձաբուն ու երեք պետութեանց միջեւ Միտնազաքի դաշինքին խնդիրը ծագեցաւ, այն ատեն ըսուեցաւ որ Անգլիա ձաբունի հետ համաձայնելով թող պիտի չի տայ որ Նիւ-Գալկից պետութեանց նաեւ Սուէզէն անցնին: Կարելի չէ՞ որ ուրիշ պարագաներու մէջ այդպիսի սպանալիք մը Անգլիա թէ՛ ընէ եւ թէ՛ սպանալիք: Դա ինչ որ կը մտածէ ռուսական մամուլը որ այս պարագային մէջ հաճելի ըլլալ կ'ուզէ Ֆրանսայի:

ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Բեդրպուրկէն կը հեռագրեն միջազգային մամուլին թէ Ռուսիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը հաւատան որ Լիտու-Թոնկ թերակղզին Չինաստանի վերադարձնելու համար պահանջան խնդիրները հետզհետէ կը կարգադրուին, երկու կողմէն ալ խաղաղաբարական եւ հաշտարար տրամադրութիւններով:

Քիտթայէն կը հեռագրուի Նիւ-Եորք:

Հեռալի թէ խաղաղութեան դաշնադիրը, որ փոփոխուած վիճակին մէջ, ընդհանրապէս կը դոնացնէ բանակը եւ պատերազմասէր կուսակցութիւնը:

Շանկայէն Եւրոպա հասած տեղեկութեանց նայելով ձաբուն Ֆորմոզա կղզին իր զաղթալար մը նկատելով մասնաւոր վարչութեամբ պիտի մատակարարէ: Ֆորմոզացիները ներկայացուցին պիտի չունենան ձաբունի խորհրդարանին մէջ:

ԱՆ Գ Լ Ի Ա

Լորտ Ռոզպէրիի հիւանդութիւնը օրէ օր աւելի մատառնալութիւն կը պատճառէ: Մասնաւորապէս ազատական կուսակցութիւնը վրդովուած է: Տիլի Բոնիք, որ արմատական թերթերուն մէջ ամենէն աւելի յարեալ է Ռոզպէրիի անձին, սկսած է անհամբերութիւն ցոյց տալ թէ նախարարապետը իր առողջական վիճակին վրայ ստոյգ տեղեկութիւն չի տար իր կուսակցիներուն: Յուսալով հանդերձ որ ծովային պտույտը պիտի վերահաստատուի, բայց եւ այնպէս արմատական թերթը կը պահանջէ որ նախարարապետին բժիշկները որոշեն ճշգրիտ տեղեկութիւններ տալ անոր առողջութեանը մասին:

Երեսփոխանական ժողովին յայտնած փախքին վրայ անդլիական կառավարութիւնը յանձնաժողով մը կազմեց քընդունելու համար Հնդկաստանի զինուորական եւ քաղաքային ծախքերուն խնդիրը: Յանձնաժողովը պիտի նայի թէ Հնդկաստանի վարչական ծախքերը ինչ համեմատութեամբ կը բաժնուին Անգլիական եւ Հնդկական ելմտացոյցներուն մէջ: Յանձնաժողովին նախագահ նշանակուեցաւ Լորտ Ուէլլի որ կը պատկանի ազատական կուսակցութեան:

Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարը Պատուոյ զէշոնի ասպետի աստիճանը շնորհեց Լոնտոնի ոստիկանապետ Պ. Մէլլիլի որ քաղաքական քանի մը կարեւոր անձնաւորութիւններ ձեռքաւարել յաջողած էր: Սակայն Լոնտոնի ոստիկանական պաշտօնատունը շարունակեց Պ. Մէլլիլի այս պատուանշանը ընդունելու: Ներք անգլիացի ոստիկան մը չէ արտօնուած օտար պատուանշան ընդունիլ: Բայց այսպիսի պարագաներու մէջ ոստիկանական պաշտօնատունը նկատողութեան անկողով օտար կառավարութեան մը կողմէ յայտնուած գոնանկութիւնները ինք նիւթական փոխարինութիւն մը կ'ընէ այն ոստիկանին որ իրեն եղած պատիւէն զրկուելու կը հարկադրուի: Ոստիկանապետ Մէլլիլին երեք ամսական պարգեւ տրուեցաւ:

Լորտերու մէջ նոր ձգտում մը կը տեսնուի. ասոնց անդրանիկ զաւակներէն մէկ քանին, որոնք երեսփոխանական ժողովին անդամ են, սկսած են խորհիլ թէ երբ կարգը իրենց դայ հօրերուն յաջորդելու լորտերու ժողովին մէջ, արդեօք պարտաւոր են այս ժառանգութիւնը վայելել եւ հրաժարիլ երեսփոխանական ժողովին: Լորտերու այս ժառանգորդները կը կարծեն թէ բարձրագոյն խորհրդին

անդամակցութիւնը գրեթէ ապրելէ դուրս լինու պէս բան մըն է քաղաքական տեսակետով: Վերջերս միտնող Լորտ Սէյպլերի որդին Լորտ Ուոլմըր, որ իր հօր պիտի յաջորդէ լորտերու ժողովին մէջ, սկսած է այս տարակուսանքն ունենալ:

Յայտնի է թէ չիկայ օրէնք մը որ ստիպէ Լորտ Ուոլմըրը լորտերու ժողովին մասնակցելու համար հրաժարիլ երեսփոխանութենէ: Միայն սովորութիւնն է որ կը հրաւիրէ զինքը մէկ ժողովաւորակէն միւսը անցնիլ: Բայց հասարակական չէ՞ տեսնիլ լորտերու զաւակներ, որոնք ինքնաբերաբար կ'ուզեն քաղաքական ծախքերու ժողովին ա'յն պահուն, երբ անոր դէմ պատերազմ հրատարակուած է:

Վ Ա Տ Ի Կ Ա Ն

Պատժուած կարգինալ մը:

Հոռոմի պապը Հինգլիէ կարդինալ պատիժ տուաւ: Քոմո երթնալով անոր հոն պիտի կենայ: Կարդինալը զանեցաւ. «Եկեղեցիի իշխանին» ցանքը յայտնի է: Խոսական նախապաշար տուաւ անոր անդամակց գտնուեցաւ: Գրիբերի եւ սերո կեանքին համար թակ առաջարկեց:

Կարդինալը իր պատժին տեղը երթալով թոյլատրեց որ Թիվոլիի ամարանոցին մէջ սուրբ Պ. Պաշկի ընտրութեան համար սարքուած հացիկները Պապը չուղեր որ կաթիլներէն մասնակցին երեսփոխանական ընտրութեանց: Եւ անա կարդինալ մը որ ձեռքէն եկածը կ'ընէ յաջողցնելու համար կրթական նախարարի մը զաւակին ընտրութիւնը:

ՕՐՈՒԱՆ ՆԵՈՒԳԻՐՆԵՐԸ

Վիեննա, 16 մայիս

Կը հաստատուի թէ Լոմա Բանդի մայիս 15ին նորէն հրաժարական տուաւ է կայսեր որ ընդունել է: Այս լուրը պաշտօնապէս պիտի ծանուցուի մտերմա:

Աթէնք, 15 մայիս

Պ. Տէլեանի արքայական պալատը գացած էր այցելութիւն տալու հանդերձ մեծ-դուքսին թիկնապետի նրբանցներուն մէջ հանդիպեցաւ իր դուստրի որ ապագայ նախարարապետը իր զանիւր տարաւ եւ հետը երկար խօսեցաւ: Այս առաջին անգամն է, որ թագաւորը եւ Պ. Տէլեանի տեսցուցութիւն մը կ'ունենան:

Ազգային լուրեր

Պատրիարքարանին յանձնուեցաւ այն ֆէրմանը որ կ'արտօնէ իր նախական յատակաձեւին համեմատ շարունակել Բերա Նարեկեան վարժարանին տեղ կառուցուող Էստեմ վարժարանը:

—o—

Այսօր, Ռուսիոյ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ փոխանորդ հայրը Ռուսազդեպանատունը երթալով իր շնորհ:

ԹԵՐԹՈՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-Ի (57)

Ժ. Բ Ր Ա Տ Է Լ

ԹԻԱՊԱՐՏԻՆ ԱՂԶԻԿԸ

ՄԱՍՆ Բ. ՊՈՆԲԱՐԻ ԿՐԿԵՍԸ

Արդարեւ ասոնք ժամանակաւ յաջող օրեր ու ամիսներ ունեցող կրկէսի մը վերջին բեկորները, յետին նշխարներն էին:

Տնօրէնը՝ Պ. Պոնբար, առաջին կառքը ինքը կը վարէր:

Հետիոտն, ձեռքը երկայն խարաղան մը բռնած, զոր մեծ զուլակութեամբ կը գործածէր, Պ. Տնօրէնը կը վախարար որ ձիերը շատ կը յոգնին. ուստի ծանր ծանր կը քայլեցնէր զանոնք:

Տիկին Պոնբար քառասունը անցուկ էր, բայց լոյս աչքով յիսունն ալ անցուկ կ'երեւնար:

Իր կանամոտ, փոթ փոթ դէմքին վրայ ամէն մոլորութիւններու, ամէն շա-

փաղանցութիւններու դրոշմը կը տեսնուէր:

Երբեմն երբեմն պզտիկ տուփէ մը քիչ մը քրտախա կ'անէր ու քիթը կը քայլէր, ինչ որ իր միակ միւթարուութիւնն էր՝ ինչպէս որ կ'ըսէր:

Դիւերը, երեսը առատ ձեւման ու կարմիր քսելով, տակաւին գէշ աղէկ բան մը կ'երեւնար, որուն համար շատ կը հպարտանար: Իր ամէնօրեայ խօսակցութեան անփոփոխ նիւթն էր իր արդի յաջողութիւններուն պատմութիւնը, եւ իր խօսքին նայելով՝ այդ յաջողութիւնները իր անցեալ յաջողութիւններուն գրեթէ կը հաւասարէին: . . .

Իր ամուսինն ու տէրը, այսինքն արեւնօրէնը, որ այն միջոցին իր խումբին ողորմելի բեկորները կ'առաջնորդէր, Տոմիէի մատիտին արժանի կերպարանք մը ունէր:

Բարձր գլխարկը դէպի մէկ ականջը ծածկէր: Պիեքերուն ծայրերը, բերնին երկու քովէն կտրուած, ուղիղ պիծ մը կը ձեւացնէին մինչեւ բերնին հաւասարութեանը իջնող կիսամօրուաններուն հետ եւ ալեկաւոր մազերը զլիւսուն երկու կողմէն, քունքներուն վրայ, յաւակնոտ կուլակներ կը ձեւացնէին:

Իր կարմիր ուղեղը, կախ շրթունքներուն ու ճպոտ աչքերովը կնոջը արժանաւոր ընկերն էր. երկուքը սքանչելի զոյգ մը կը ձեւացնէին:

Տնօրէն Պոնբար, ձիավարժ Պոնբար, ինչպէս որ կ'անուանէր ինքզինքը պարծնալով, ամենէն մեծ թերութեանց եւ ամենէն վտանգաւոր մոլորութեանց հիանալի ամբողջութիւն մը կը ներկայացնէր զիտողին աչքին:

Կարճ ու պզտիկ ծխափող մը կը քայլէր եւ ատեն ատեն կը կենար նայելու համար թէ խուճըր կանոնաւոր է մի:

Դիտմամբ ծանր ծանր քայլելով, հաւկառակ անձրեւին սաստկութեան, միւսներուն քայլած տառապանքները իրոյթը չէր ընել, քանի որ ինքը մասնակից չէր անոնց:

Միւսները ամէնքն ալ թաց խխում էին, բայց էլին համարձակութեամբ բռնալ, վասն զի բարեկարգ տնօրէնին ձեռքերը շատ ուժով եւ ծծելու տրամադիր էին:

Պ. տնօրէնը կեանքի ամէն պարագաներուն մէջ անփոփոխ կուսակցութիւն մը ցոյց կուտար, եւ երբ իրողակիցն ու ինքը քիչ մը եւելկէկ խմէին, ինչ որ կը պատահէր ամէն անգամ որ ներկայացման

հասոյթը կը ներէր օդի գնել, ցաւալի բան էր տեսնել թէ ինչպէս կը վարուէին խեղճ գերիներուն հետ, որոնք իրենց անոնիքը կը խնդրէին խոնարհաբար:

Տնօրէնուհին, որ հակառակ կառքին վրայ ծածկողին անձրեւէն թրջած էր, վասն զի անձրեւը կարկտած ու ձաթուտած տեղերէն ներս կը թափանցէր շարունակ, սրտնեղած ձայնով մը ըսաւ կիւրան:

—Պարոն Պոնբար, սա ձիերը քիչ մը չէ՞ս կրնար քել. ցրտէն կը դռնալ:

—Աժօթ է, ամօթ, պատասխանեց տնօր

է, մինչդեռ անցեալ տարւոյն ապրիլին 372,000 եղած էր :

ՅՈՒՆ ՏԵՐ ԿՈՂԶ ՓԱՇԱ ՎԻՆԵՐԻ
կայսրէն զօրաբանին հրամանատարի աստիճան ստացեր է Բրուսէլական բանակին մէջ :

ԶԵՐԲԱՎԱՆՈՒՄ. Բամազան ամսուն, Սէրէզի մէջ վաճառական Հաճի Ապտուլ էֆէնտի վաճառատունէն 1800 ոսկի գողցուել է : Գողցուեան երկու հեղինակները, ինքնապաշտօնագրով և Գոստաքի, այս օրերս Վոլոսի մէջ ձերբակալուել են : Իրենց վրայ 860 ոսկի գումար մը գրուած է :

Ապտուլ էֆէնտի, Վոլոսի օսմանեան հիւպատոսին կողմէ հոն հրաւիրուելով, գացեր և կրցեր է հաստատել թէ ձերբակալուել իրօք գողութեան հեղինակներն են :

Քննութիւնը բաւական հետաքրքրական պարագաներ մէջնեղ հաներ է : Ինքնապաշտօնագրով մեծ համարով կը վայելէր Վոլոսի մէջ, ուր պանքայի գործողութիւններ կ'ընէր : 5-6000 ոսկիի հարստութիւն մը ունէր : այդ հարստութեան մեծագոյն մասը վաստակած էր մէկ քանի տարի առաջ Ռուսմանիոյ մէջ գործելով : Երկու տարի Վոլոսի վերաբերող անշարժ կալուածները գրաւի տակ առնուել են :

Օսմանեան ոստիկանութիւնն ալ Սէրէզի և Սէլանիկի մէջ ձերբակալած էր այդ երկու գողերուն մեղաւորները :

ՊՈՒԼԿԻՆՍԻ. Շուվայի մօտ, Էսկի-ձուձայի երկրագործական ցուցահանդէսը բացուել է եւրոպական վարչութեան պետին կողմէ :

ԵՍԿԻԿԻԿ Կը ճարակի Թուրքիոյ մէջ քանի տարեկաններուն մէջ : Պոլսէն պատուաւոր լրկուած է Իզմիր, Սինոպ և Գէնկալի :

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԵՊԵՐ

Հրէե մը. Բերա, Էլմա-Տաղ բնակող էրէնի անուն յոյն կին մը երկու զլիով զաւակ մը ծներ է : Մայրն ու նորածինը առողջ են :

Մուլու վրայ. Երէկ առաւօտ, Շիրքէթի թիւ 23 շողեռները որ Պէշքոզէն մեկնելով երկու եղբայրներու նաւահանգիստներն ալ կը հանգիստ, Բաշա-Պաշէն եկեղեցի դարձած ատենը, նաւապետը յանկարծ նաւաղում մը ունեցաւ : Ղեկավարը կրցաւ շողեռները եկեղեցի հանդիպանել, և բոլորը մը կանուղեցաւ : նաւապետին վիճակը ծանրուեց համար : Շողեռները ստիպուեցաւ ընդհատել ու դուրսընթերցել :

Կիւրծի ընկերութեան Մասայիա շողեռները հինգշաբթի օր Գալաթ հասնելով, նաւապետը յայտնեց թէ ճամբորդութեան միջոցին մէկ ու կէս տարեկան տղիկ մը մեռած էր նաւուն մէջ : Մասայիա ստիպուեցաւ կանգ առնել, որպէս զի առողջապահական վարչութեան բժիկները կարենան քննել դիակը : Բժիկները հաստատեցին թէ տղան հարաւոր թէ մեռած էր : հետեւաբար Մասայիա մաքուր անցադիր ստացաւ :

—Կուր ու աղիւն. Ղալաթիա, մահակալար Օսման կուր ընտելով Բարաֆներու ընկերութեան քանութիւններն Սթալիի հետ, երկու-երեք տեղէ ծանրապէս վերաւորեց զայն :

ՀԱՆԱԹՈՑ ՊՈՐՍԱ	
Ուրաք 5 Մայիս	
Ընթացիկ փոխադրականագրոց	
Երէք ախի Լոնտոնի միջոցով	144 121/2
Բարբի	22 65
Բոնոսիտէ	
Բացուեցաւ	28 22
Պոնոնցաւ	28 231/2
Թափախարք Օսմանի	
Իրիկուն	97
Ընթացիկ Եւրոպայի	
Փոխադրութիւն Սէր. A.	64 50
» B.	44 75
» C.	28
Բաժնետէ	
Բաժնի երկամուկ	Ֆր. 158
Քրաւիկ	ոսկի 11 50
Ռէժի	21 33
Օսմ. Ապտուլար. ընկերութիւն ոսկի	8 50
Սեկարէ	» 3 30
Քրէտի ժեշտայ ՕՍՄԱՆ	» 11 25
Ընթացիկ դրամներու	
Օսմ. ոսկի	100 — 20 ֆր. 88 18
Բէթի	108 05 Անգլ. ոսկի — 110 25
Պէշքոզ	103 — Մարք Գր. ոսկի 107 26
Պէշքոզ	96 — Իսթրիալ — 90 32
Քապիլէ	18 — Քրիսթի — 51 15
Յէ. Լ. Գորայի	6 — Բուլկի Գուր. — 8 37

—Կուր ու աղիւն. Ղալաթիա, մահակալար Օսման կուր ընտելով Բարաֆներու ընկերութեան քանութիւններն Սթալիի հետ, երկու-երեք տեղէ ծանրապէս վերաւորեց զայն :

ՍԱԿՈՒ ՊԼՈՔ

Tomé et moi
SAGOU BLOCH
Paris 1867-1869

ԱՐԵՂԱՃԱՐԷ 1867-1869 Ի Կիլիկիա և յնդկապոս կը թափառի և ի Զէյթուն կը դասախօսէ :

Գին 40 փարա

ANCRE ԱՆՔՐԷ

ԱՐԵՂԱՃԱՐԷ ՍԷՂ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԷ, ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՄԱՐԱԴԱՌԷ

ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՏԱՐԱԴԱՌԷ

Երաժշտական Երգչախումբ

1871 թ. միջին և վերջին ցուցակով

1880 միջին

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԵՐԳՈՐԴ

Պ. Կոմս Էտմոն Զիլի, կայս. և արք. խորհրդական, նախագահ

Բոստի Զոյա Ղարաբաղաւ

Սոլէժ Զոյա կայս. և արք. խորհրդական

Քոյման Նաթ

Անթուան Բրոքէլ Կոմիտէ

Բոքոյ Բոքէլ

Ժան Եր Կէնիկ-Ինկէնկ

Կառավարութեան ֆոլիս

Պ. ժ.Ա. ՄԻԻԻ. կայս. և արք. խորհրդական

Ընդ. գործակալ ԼիՕնէլ ԳՈՏԻ

Տնօրէնութիւն. Բերա, Բիւնիկի շրջապատ. Ստալի օղլուի օտեր

Սեպտեմբր Ընկերութեան Գ. Օ. ԱՏԷՐ

SANTAL SALOLÉ LACROIX

ԳԱՐՍԻԻԿԵՐԷ

Միջադէպ գործարանի հիւանդութեանց դէմ գործածուող համաճարմիկ դեղերուն ամէնէն ազդուն և ամենապար իրաջանքն է :

Վաճառատունը՝ դեղարան Լագրուէ, 76, Շալիօ-մօ փողոց. Բարիկ :

Ի Բ Ե Ն Ի Օ Ն

Ա. ՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԵՄ ԶՐԴԵԶԻ

Հիմնադ 1828

Հաստատու ի Բարիկ իր կեդրոնացեալին, Պաճ փողոց, թիւ 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հաստիք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000

Ի Կ. Պոլսի, Ընկերութեան գրաստանը՝ ՕՍՄ. ԿԱՍՍ. ՊԱՆԲԱՆ :

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Բալետրեան, մասնաւոր անօրէն ի Կ. Պոլսի, Ղալաթիա, Բարաբէյի հրապարակը, ԵՆԻ. Սիմոն, առաջին յարկի Երաշխաւորութիւնը «ԻԻՆԻՍՏ» կենաց հրապարակին 118 ՄԻԼԻՈՆ :

KONIAK

AGNON EK

ՅՏԱՓՅԱՆ

ՅՐԱՅ. ՍԻԿԱԳ 1893

ՅՐԱՅ. ՍԻԿԱԳ 1893

ԱԺԵԼՓՈՆ M. ՄԱՐՄԱՐԵՏՕՅ

ԵՆ ՓԵՐԱԻԷ

Այս տունը, որ կը շարունակուի որդեղ յորդի, հիմնուած է 1840ին : Այս քոնիակը չոր խաղողի դուռն ու անարաւորութիւնն է, զոր կ'երաշխաւորեն երկար փորձերը, քոնիակին հնութիւնը և այն պարտական մրցանակները, որոց արժանացած է 1875 թ. և 1888 թ. Յունական ցուցահանդէսներուն, 1889 թ. Բարիկի ցուցահանդէսին և 1893 թ. Շրէքալի ցուցահանդէսին մէջ :

Տեղեկութեանց համար դիմել Բիւնէ գործարանատէրերուն կամ անոնց ներկայացուցիչներուն :

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՔԹԵՐ Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԱՅՅԵԱԼ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԱՏԱՆԱԳՐՈՅԺ

(ՀԱՏԱՏԵԱԼ ԹԱՄԻՆ 1852)

Կը ծանուցանեն արդոյ հասարակութեան թէ փակելով Պոլսոյ (Պահլէ-Գարա) տունն, վերջապէս հաստատուած են իրենց Բերայի մասնաճիւղը Թիւ 396 Մեծ Փողոց (Եսնիկի քարէջրատան վրայի յարկը) ճիշդ Զուարթեան քրտարավաճառացիէն) և ըստ առաջինն նորանար գործիքի մը միջոցաւ ամենատարակ ցաւած և ամենոյս դասուած ակտները մէկ անգամայն վարչկենսապէս կը լինեն : Կաւալ դիմել և բուժուած վերադառնալ :

Գաւազիւղի յանախորդը կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Երկ. Կալի փողոց, ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր :

Թիւ 396 Մեծ Փողոց Բերա.

Թիւ 1 Երկ. Կալի փողոց Գաւազիւղ

ԱՅԷՐԻ

ՍԱՆԱԲԱՐԻԼԱ

արեան մեծագոյն մաքիչ

գորացուցիչ

և ուժեղ կազդուրիչ

Ամէն տեսակ այտուցներ կ'անհետացնէ, մորթի վերաբերիկը բուժէ, սպառած ուժս կը վերանորոգէ եւ հիւանդութեան բոլոր տարիքը կը վանէ : Անոնք որ անմարտողութեան, ընդհանուր տկարութեան կամ ապականեալ արիւնի առաջ եկած ու եւ տկարութիւն ունեն, Այէրի Սաւաբարիկա գործածուելու են : Տկարին ուժ կ'առայ և ընդհանուր մարմինը կը զօրացնէ, Կերակուրները անշարժ, թունը կազդուրիչ և կենսաբ. ախորժիկի կ'ընէ

ԱՅԷՐԻ ՍԱՆԱԲԱՐԻԼԱՆ

մեծագոյն վարձատրեալ արժանացած է աշխարհի մեծ ցուցահանդէսներուն մէջ :

ՍԻՆԿԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.Մ.ՆԱՄԵԾ ՅԱՊԵՐԱՆԱԿԻ

ՇԱՀԱՏԷ ԵՒ ՇԻՔԱԿՈՅԻ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԹՅԱՆԱԳՐՈՒՄԻՆ

Բոլոր աշխարհի հանդէպ Սինկերի կարի մեքենայից հեռադիւրսները և իր օրինակաց իւրաքանչիւրին մասնաւոր արժանիքը ապացուցանելու համար, նորա այս լազան ընտանեկան և արհեստական մեքենայից զբոլուած են,

54 ՎԱՅԱԿԱՆ

Կեդրեան գլուցացիք

1. Ի Ղալաթիա, Բիւնէ փողոց, Սինկերի տան. 2. Ի Ղալաթիա, Գաւազիւղ փողոց թրամպայի կայարանի դիմաց Թիւ 120. 3. Բերա Կալաթիա Սինկերի դպրոցին դիմաց. 4. Պոլսի, Պալաթ Այի ճամադանի Թիւ 11 :

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԵԼՈՒԿՆԵՐՈՒ

ԳԼԵԱՆՏԵՍ ԶԱԶՕԳՈՐԷՆՈ

Ստանալոյ, Ենիկի ճամի փողոց, Զիլի-Բազարի մօտ, թիւ 31, 33, 35

Գ. Գլէնթէն Հաճօրեյի նորաձեւութեանց վաճառատունը, որ դիւրեւ կ'հանգիստի իր մասնաւոր նշանակէն, զոր մայրաքաղաքիս լաւագոյն յանախորդի թաղմաթիւ հոյ ընտանեկանը գիտատեղէն և կը հիտառնէ, մեծ համար. վաստկած է թիւ ապրանքներու ընտրութեան մասին ցոյց տալու նորա ու գեղեցիկ ճաշակին և թէ գինեւոր թափառութեան համար, և կարող է իր թաղմաթիւ իր յանախորդները գիտատեղէն, վասն զի ուղտ կի և յարատեւ հազարդակցութեան մէջ ըլլալու առանց միջնորդի, Սերապայի ամենէն կարեւոր գործարաններուն հետ, (և մինչեւ իսկ իր անօրէնը այն գործարանատէրներու մեծ մասին բոլորեալ ըլլալով), կը յաւորի իր ապրանքները զի նեղ մեծ քանակութեամբ, կարելի եղածին չափ ամօն և լաւագոյն պայմաններով, վասն զի թիւ մեծ և թիւ փոքր քանակութեան շատ ապրանք կը ծախէ և կ'անկող Բարիկի մեծամասն վաճառող տներու գինեւոր շաղկապէն և մինչդեռ մեր թաղմաթիւ վաճառականներէն շատերը իրենց ապրանքները այդ տներէն կը գնեն : Հետեւաբար շատ արդարաւոր է այլ վաճառողներէն զոր պատուաբովան հասարակութիւնը կը շնորհէ այս տան, որ իր մասնաւոր նշանի ներկերներու շեղ միջոցը ամբողջապէս իր վաճառող դրամի և մեծ քանակութեամբ ու սեռակ տեսակ

Ժապաւէններ և զանազան փետուրներ, Գաւազիւղի արկիւնը, ամբողջ զոր քանակները, օժիտի համար ձեռնակ աղանաղութիւններ, Գաւազիւղի քանակներ և Ժապաւէններ, կարելի չէ իր համար մետաքսեղէններ, վերաբերիկ համար միւլի (հաստ բլիւզ) և զանազան տեսակ զոյնեղներ, բլիւզներ, ձեռնոցներ, հոլա-հարկեր, սանձաւ ձեռք զօրակներ (եկոլիփօր կոչուած համար տար զօրակներ) անաւազանութիւններ, իր շինած հոգեւորները, ֆանիլներ, ցոյցաւոր, թափառ, նաւեր, շալկիներ, փողապաններ, ֆրանսական մատաւրներ ու բէրքեր, փետուրներ ու անձնոցներ, զանազան աստաղուներ և այլն : Եւ ի մօտոյ կանաչ զիւարկներու համար առնէ տեսակ իրիւր, ինչպէս փետուր, կիւրի, ծաղիկ, քոչ, և այլն, և կարգ մը ուրիշ նիւթեր, որոց տեսակի ապրանքներն ու գինեւոր ամսանութիւնն անմրցելի և իրաւամբ արժանի են հասարակութեան թաղմաթիւն :

THE PATRIOTIC

ԲԱՐԻՈՂԻԴ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԵՄ ԶՐԴԵԶԻ ԵՒ ԿԵՆԱԸ

Հիմնուած ի Յրպիկն 1824 թ

Դրամագլուխ 1,500,000 անգլ. ոսկի

Տարեկան Բաժնական քան 200,000

ԿԱՏԱՐԱԼ ԱՊԱՆՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Վեցանցեր կը վճարուին փութով և առաւելու ցուցակով

Ընդհանուր գործակալ ՊԵՐԷՐԻ և ԼՏՈՒԱՐՏՍ

Գաւազիւղի խալի, Պահլէ-Գարա և Երաւար

Իր գործակալ ՄԻՀՐԱՆ ՍԱՐԸԱՆ

8, Հարիկի ճամադան Ստանալոյ

ԱՐԵՂԱՆ ՈՒՆԵԱՆ

Իւրեք խալի, Գաւազիւղ